

Europeiskt medborgarinitiativ

Statsrådsberedningen

2010-04-21

Dokumentbeteckning

KOM(2010) 119

Förslag till förordning gällande ett europeiskt medborgarinitiativ

SEC(2010) 370

Commission staff working document Outcome of the public consultation on the green paper on a European citizens initiative Accompanying document to the

Sammanfattning

Med Lissabonfördraget får allmänheten en ny möjlighet att påverka EU-politiken. Genom det s.k. medborgarinitiativet kan en unionsmedborgare samla stöd för att uppmana kommissionen att lägga fram nya initiativ.

De centrala bestämmelserna för medborgarinitiativet finns i artikel 11 EU-fördraget i dess lydelse enligt Lissabonfördraget. Ett medborgarinitiativ förutsätter stöd av en miljon unionsmedborgare från ett betydande antal medlemsstater i EU. Det måste gälla ett politikområde där kommissionen har rätt att föreslå lagstiftning och det måste gälla en fråga där det krävs EU—bestämmelser för att genomföra EU:s fördrag.

De närmare villkoren för ett medborgarinitiativ ska fastställas i en förordning som Europaparlamentet och rådet ska anta efter ett förslag från kommissionen.

I sitt förslag till en sådan förordning anser kommissionen att ett initiativ ska stödjas av unionsmedborgare från minst en tredjedel av medlemsländerna. Minimialdern för den som vill underteckna ett medborgarinitiativ ska vara den ålder som ger rösträtt i valen till Europaparlamentet. Innan insamling av stöd för ett medborgarinitiativ ska det registreras hos kommissionen. Registrering ska vägras om initiativet klart strider mot EU:s värderingar eller om det på goda grunder bedöms som otillbörligt eller oseriöst. Organisatören

ska ha ett år på sig att samla in det stöd som krävs, genom traditionell namninsamling eller elektroniskt via Internet i enlighet med vissa villkor. När stöd från 300 000 unionsmedborgare i minst tre medlemsstater har samlats in, ska organisatören begära att kommissionen beslutar om initiativet uppfyller de formkrav som gäller.

När tillräckligt stöd från en miljon unionsmedborgare uppnåtts och stödet har kontrollerats av berörda medlemsstater, har kommissionen fyra månader på sig att granska själva initiativet. Kommissionen måste ta ställning till initiativet och de åtgärder, om några, som den avser vidta. Kommissionen ska förklara sitt resonemang i ett offentligt dokument.

Regeringen betonar vikten av att medborgarinitiativet ges en utformning som underlättar dess användning så att det upplevs och fungerar som ett verksamt politiskt medel för en engagerad europapolitisk debatt. Formkrav vid förfarandet bör utformas mot denna bakgrund i syfte att säkerställa ett medborgarperspektiv.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Syftet med det europeiska medborgarinitiativet som infördes genom Lissabonfördraget är att stärka demokratin i EU. I artikel 11.4 i EU-fördraget (i dess lydelse enligt Lissabonfördraget) anges följande: *"Ett antal unionsmedborgare, som uppgår till minst en miljon personer och som kommer från ett betydande antal medlemsstater, får ta initiativ till att uppmana kommissionen att, inom ramen för sina befogenheter, lägga fram ett lämpligt förslag i frågor där dessa medborgare anser att det krävs en unionsrättsakt för att tillämpa fördraget."*

I artikel 11.4 i EU-fördraget anges också att förfarandet och villkoren för ett medborgarinitiativ, däribland det minsta antal medlemsstater som medborgarna måste komma ifrån, ska fastställas i en förordning som Europaparlamentet och rådet ska anta efter ett förslag från kommissionen.

Kommissionen inledde ett offentligt samråd i samband med antagandet av en grönbok den 11 november 2009. De 330 svar som inkom beaktades vid utarbetandet av förslaget. Kommissionen anordnade en offentlig hearing den 21 februari 2010 dit alla som besvarat grönboken inbjöds att medverka.

Kommissionens förslag till förordning syftar till att lägga fast de närmare villkor för medborgarinitiativ som förutses i artikel 11.4 EU-fördraget samt i artikel 24 Fördraget om EU:s funktionssätt.

Kommissionen anser att en tredjedel av medlemsstaterna gör att medborgarinitiativet blir representativt för unionsintresset och samtidigt ett användbart instrument.

Kommissionen anser vidare att stöd från ett visst antal EU-medborgare från vart och ett av de EU-länder som ingår i denna tredjedel av medlemsstater ska läggas fast som minimikrav. Detta minimikrav läggs i sin tur fast genom en beräkningsmodell med en omvänt proportionell metod där medlemsstatens antal ledamöter i Europaparlamentet enligt det nya fördraget ska multipliceras med 750. För svensk del innebär det att 15 000 medborgare ska ge sitt stöd för att Sverige ska kunna ingå i den tredjedel av medlemsstater som krävs.

Förfarandet innebär att den som vill ta ett initiativ först ska registrera syftet med initiativet hos kommissionen. Kommissionen ska inte registrera medborgarinitiativ som på goda grunder bedöms som olämpliga genom att vara otillbörliga eller oseriösa. Kommissionen ska avvisa initiativ som klart står i strid med EU:s värderingar. I sådana fall kan en namninsamling inte inledas i form av medborgarinitiativ i fördragets mening.

Först när kommissionen har registrerat förslaget kan insamlingen av stöd för initiativet inledas. Namninsamlingen kan ske under en tolv månadersperiod genom fysiska eller elektroniska underskrifter. Efter det att 300 000 underskrifter har samlats in, med stöd av unionsmedborgare i minst tre medlemsstater, ska organisatören begära att kommissionen bedömer om initiativet uppfyller de formkrav som ställs (*admission test*). Det innebär att kommissionen tar ställning till om initiativet ligger inom ramen för kommissionens befogenheter att agera i ett lagstiftningsärende.

När namninsamlingen är klar ska insamlaren begära att namnunderskrifterna kontrolleras av nationella myndigheter i de berörda medlemsstaterna. Gemensamma regler för hur det ska gå till föreslås inte. Kontrollen ska på lämpligt sätt klagöra att det uppgivna stödet för initiativet är korrekt. Därefter kan initiativet överlämnas till kommissionen för ställningstagande i sak inom fyra månader.

Elektronisk insamling av namn överläts på initiativtagaren, exempelvis genom egna hemsidor. Ett gemensamt regelverk om tekniska krav och säkerhetskrav för sådan insamling ska beslutas av kommissionen med tillämpning av kommittéförfarande. De medlemsstater, där data samlas eller lagras, ska på begäran av insamlaren certifiera att den teknik som använts uppfyller dessa krav.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Förslag till förordning om ett europeiskt medborgarinitiativ påverkar inte gällande rätt.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Uppgiften för nationella myndigheter i medlemsstaterna att kontrollera och bestyrka resultatet av namninsamlingarna samt att certifiera den teknik som används vid elektronisk insamling medför vissa mindre budgetära konsekvenser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen betonar vikten av att medborgarinitiativet ges en utformning som underlättar dess användning så att det upplevs och fungerar som ett verksamt politiskt medel för en engagerad europapolitisk debatt. En enklare modell bör eftersträvas än den kommissionen lagt fram. Formkrav vid förfarandet bör utformas mot denna bakgrund i syfte att säkerställa ett medborgarperspektiv. Tidsfristen för insamling av namn bör sättas mer generöst än vad kommissionen förespråkar. Även andra delar av kommissionens förslag är problematiska och kräver fortsatta överväganden, t.ex. registreringsförfarandet, tillåtlighetsprövningen efter 300 000 insamlade namn samt kontrollen av namnunderskrifter på nationell nivå i medlemsstaterna. Förfarandena bör utformas i ett medborgarperspektiv i syfte att underlätta användningen av medborgarinitiativ.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Medlemsstaterna är överlag positiva till huvuddragen i kommissionens förslag. Förutom Sverige har en rad medlemsstater svarat på kommissionens offentliga samråd om det europeiska medborgarinitiativet som föregick det nu aktuella förslaget. Svaren finns på kommissionens webbplats.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Europaparlamentet antog den 7 maj 2009 en resolution (P6_TA (2009) 0389) om medborgarinitiativet där parlamentet ger sin syn på hur utformningen av initiativet ska se ut. Parlamentet pekar på vikten av att medborgare förstår

skillnaden mellan rätten att göra framställningar till parlamentet och rätten att lägga fram initiativ till kommissionen.

2009/10:FPM67

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Förslaget om förordning gällande det europeiska medborgarinitiativet har inte remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Artikel 24 (1) i EU-fördraget Fördraget om EU:s funktion (EUF). Europaparlamentet och rådet ska i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet fatta beslut om en förordning.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Ej tillämpligt i denna fråga.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Det spanska ordförandeskapet avser slutföra förhandlingen i rådet under våren 2010.

4.2 Fackuttryck/termer

-